

Helsinki 11.3.2022

EDUSKUNNAN LAKIVALIOKUNNALLE

Lakivaliokunta on pyytänyt Suomen Asiakastieto Oy:ltä (Asiakastieto) lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi positiivisesta luottotietorekisteristä ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 22/2022). Asiakastieto esittää lausuntonaan kunnioittavaksi seuraavan.

Asiakastieto toteaa, että vireillä oleva lainsäädäntöhanke koskee Asiakastieto vain pieneltä osin ja sillä on hyvin vähän lausuttavaa ehdotetun lainsäädännön keskeisempään osaan.

Asiakastieto haluaa kuitenkin saattaa Lakivaliokunnan tietoon yleisiä ajatuksiamme hankkeen johdosta

- Tiedon kerääminen ja jakaminen ei ratkaise itse ongelmaa. Kyse on siitä, miten tietoja käytetään ja kuinka tehokkaasti informaatio puristetaan itse päätökseen.
- Tiedon kerääminen ja jakaminen ovat asiana aivan eri kuin tiedon operatiivinen hallinta. Eniten olemme huolestunut siitä, miten rekisterin ylläpitäjä aikoo hoitaa esimerkiksi virhetilanteet. Kun rekisteriin pääsee virheellistä tietoa, on se heti kaikkien käytettävissä ja näin voi vaikuttaa virheellisesti sen perusteella tehtäviin lainapäätöksiin. Ei voi olettaa, että tiedon toimittajilta tulisi aina oikeaa tietoa, joten tälle pitää rakentaa erittäin hyvät prosessit.
- Rekisteri itsessään ei estä ylivelkaantumista, ei myöskään luotonantajien pakottaminen tietojen hakemiseksi juuri ko. rekisteristä. Ylivelkaantumisen ehkäisemisen näkökulmasta tietojen säilytyspaikka/-tapa on irrelevantti, olennaista on miten rahoittajat ko. tietoa hyödyntävät eli minkälaista luottopolitiikkaa he noudattavat.
- Mikäli datan halutaan tekevän painoarvoa (ja vaikuttaa velkaantumiseen) yhteiskunnassa, on datan oltava muodossa, jossa luotottaja pystyy sitä hyödyntämään (positiivisen tiedon päälle jalostetuilla tiedoilla ja palveluilla), aivan kuten luotottajat tänä päivänäkin vaativat. Mielestäni/mielestämme positiivisen luottotiedon hyödyntämisen arvoketju on pahasti puutteellinen, kun on toistaiseksi keskitytty vain itse datan käsittelyyn.
- Ylipäänsä rahoittajat tulevat tarvitsemaan tukea tiedon välittämisessä rekisteriin ja tiedon hyödyntämisessä. Tämä tarve tulee olemaan enemmän tai vähemmän pysyvä, ei vain rekisterin perustamisvaiheeseen liittyvä. Eli kun uusia toimijoita tulee markkinoille, tarvitsevat he tukea tässä. Ulkomaisille toimijoille Suomen termistö on vieras ja he tarvitsevat apua ymmärtääkseen, miten esim. vakuuksia täällä käsitellään ja mikä merkitys on luoton käyttötarkoituksella. Onko rekisterin ylläpitäjä lainkaan varautunut tähän konsultoivaan rooliin ja onko heillä siihen tarvittavaa osaamista?

Rekisteri jatkokehityksessä mukaan tulevat myös elinkeinonharjoittajille myönnetty luotot. Asiakastieto huomauttaa, että Y tunnuksen taustalla olevan henkilön (elinkeinonharjoittajan) henkilöllisyys (nimi ja henkilötunnus) eivät kuulu Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä (rekisteristä) saataviin julkisiin tietoihin. Y tunnuksen perusteella ei voi siis luotettavasti tarkistaa kuka henkilö elinkeinotoimintaa harjoittaa. Asiakastieto esittää, että lakiin Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä tehdään muutos, jonka mukaan elinkeinonharjoittajan nimi ja henkilötunnus rekisteröitäisiin muutakin kuin verottajaa varten (muutos YTJ laki 5 §) ja se tulisi voida luovuttaa taholle, jolla asiakirjojen julkisuudesta annetun lain 16 § 3. momentin mukaan oikeus saada henkilötunnus (vertaa Kaupparekisterilaki (129/1979) 1a § 2.momentti). Lakiin Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä

Sivu: 1 of 3

16 §:ään tulisi lisätä henkilötunnuksen luovuttamista koskien kaupparekisterilain 1a § 2. momenttia vastaava säännös. Nämä tiedot eivät ole nyt esim. luotonantajien ja luottotietotoiminnan harjoittajan saatavissa sellaisista elinkeinonharjoittajista, joilla ei ole velvollisuutta rekisteröityä kaupparekisteriin (rekisteröity vain Yritys- ja yhteisötietojärjestelmään). Lisäksi tässä asiassa on huomioitava juuri julkaistu luonnos uuden kaupparekisterilain ja elinkeinotoimintalain säätämiseksi (Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/5810/2020). Tässä luonnoksessa ehdotetaan, että yksityisten elinkeinonharjoittajien osalta pääosin luovuttaisiin ilmoitusvelvollisuudesta kaupparekisteriin. On siis entistä tärkeämpää lisätä tiedon saantia suoraan Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä (-rekisteristä).

Asiakastieto huomauttaa, että hallituksen esityksen perusteluissa ei lainkaan oteta kantaa esitetyn lainsäädännön (laki positiivisesta luottotietorekisteristä) ja voimassa olevan ns. pankkisalaisuussäännöksen väliseen suhteeseen (Laki luottolaitostoiminnasta 610/2014) 15 luku 15 § 4. kohta). Nähdäksemme nyt esitetyn laajuinen tietojen luovuttaminen voi olla ristiriidassa kyseisen luottolaitoslain kohdan kanssa.

Lakiehdotukseen liittyy ehdotus Lain tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta. Ehdotuksen mukaan tulotiedot luovutetaan osaksi Positiivista luottotietorekisteriä ja olisivat näin luotonantajan käytettävissä sinä vaiheessa, kun luotonantoprosessiin kuuluisi tähän rekisteriin liittyvien tietojen hankinta. Asiakastieto esittää, että verotustietojen julkisuutta koskevaa lainsäädäntöä muutetaan niin, että luotonantajille annetaan oikeus saada verotiedot jo aikaisemmassa vaiheessa suoraan verottajan järjestelmistä. Asiakastieto toteaa, että Verohallinto on ollut täysin haluton kehittämään toimintaansa niin, että luotonantajat voisivat saada verotusta (tuloja) koskevat tiedot sähköisesti. Toimimalla näin verohallinto on estänyt luotonantajia varmentamasta luotonhakijalta saamia tuloja koskevia tietoja kuten esim. Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet edellyttävät. Paperisten luotonhakijalta saatavien verotustodistusten käsitteleminen tässä tarkoituksessa ei ole tätä päivää. Tietojen saaminen aikaisemmassa vaiheessa on myös kustannuskysymys; kyselyä luottotietorekisteriin ei ole tarvetta tehdä, jos jo aikaisemmin kerättyjen tietojen valossa on selvää, ettei luottoa voida myöntää.

Tehokkain keino vähentää ylivelkaantumista on antaa yksityisen sektorin jalostaa tietoa ja rakentaa kerättyjen tietojen päälle valmiita ratkaisuja luottotajien erilaisiin tarpeisiin. Asiakastiedon ylläpitämisen positiivisen kyselyjärjestelmän päälle rakennetut palvelut ovat olleet erittäin arvokkaita palveluita luottotajien määrittellessä kuluttajien kykyä maksaa luottoja pois. Tällä muutoksella yksityiseltä sektorilta viedään ainakin keskipitkällä välillä pois valmiit ratkaisut, jotka aidosti tukevat heidän työtään vastuullisen luotonannon osalta. Lakia alempitaisoisissa säädöksissä on varmistettava se, että luotonantajat saavat ja voivat joustavasti käyttää nyt perustettavassa rekisterissä käsiteltäviä tietoja käyttäen apunaan yksityisiä toimijoita.

Ehdotuksessa laiksi positiivisesta luottotietorekisteristä 15 §:ssä ehdotetaan, että vapaaehtoista luottokieltoa koskevan tiedon edelleen luovuttaminen edellyttää henkilön antaman suostumuksen. Edelleen luovuttamisella tarkoitetaan tässä tiedon luovuttamista luottotietotoimintaa harjoittaville tahoille. Asiakastieto katsoo, että edelleen luovuttaminen ei voi edellyttää henkilön suostumusta vaan tieto luottokiellosta on heti luovutettava luottotietotoimintaa harjoittaville tahoille. Tällä varmistetaan se, että tieto tästä luottokiellosta on riittävän aikaisessa vaiheessa luotonantajien käytössä niin, että luottihakemuksen käsittely voidaan ohjata oikeanlaiseen prosessiin tai luotonantoprosessi voidaan heti pysäyttää. On toki selvää, että itse luottokielto asetetaan henkilön

Sivu: 2 of 3

pyynnöstä ja suostumuksella ja se tulee poistaa, mikäli henkilö näin pyytää. Mutta luovutus luottotietotoiminnan harjoittajille ei voi edellyttää henkilön suostumusta. Luottotietotoiminnan harjoittajat luonnollisesti poistavat tiedon omista rekistereistään mikäli henkilö haluaa poistaa luottotietomerkinnän.

Suomen Asiakastieto Oy

Juuso Jokela
legal counsel